

PROLOG

Za devětadevadesát let se toho může hodně změnit. Když se podívám, jak se dnešní svět liší od toho, ve kterém vyrůstali naši prarodiče, přijde mi, že aniž bychom si toho všimli, změnilo se za tu dobu všechno, co se tehdy zdálo neměnné.

Některé věci se ale skutečně nemění. Pravděpodobně ty ze všeho nejpodstatnější. Pro mě je jednou z nich hokej. Tuhle hru jsem vždycky miloval. Měl jsem rád ty staré příběhy i osobnosti, které hokej dělají tak skvělým. Mám také samozřejmě rád jeho rychlost, eleganci i obrovské sportovní úsilí. Za každou skvělou akci ale stojí muž, který od dětství snil o tom, že tuhle parádu předvede právě on. Každý z těch mužů má svůj příběh a každý z nich se zase nechal inspirovat příběhem někoho jiného.

Jednou z nejužasnějších věcí, které jako nováček v NHL stoprocentně zažijete, je, že se v šatně posadíte vedle někoho, koho jste jako malí bezmezně obdivovali, a možná si s ním dokonce zahrajete v jedné lajně. Pro mě byl tím mužem Gordie Howe – myslím, že to je všeobecně známá věc. V lize neexistuje hráč, který by, když

se během svého prvního dne rozhlédl kolem sebe, nezjistil, že před ním stojí muž, jímž chtěl vždycky být.

Proto jsou pro mě příběhy, které jsem dal dohromady, tak důležité. Není to jen seznam událostí, jež se v hokeji během uplynulých devětadevadesáti let staly. Jsou to příběhy, které zajišťují hokejový koloběh. Zachycují, o čem tahle hra skutečně je.

Pořád se mluví o tom, jak se hokej změnil od zlatého věku „Original Six“, přes drsné a divoké sedmdesátky, „rybníkářské“ osmdesátky plné gólových přestřelek, devadesátky, které sázely především na nepropustnou defenzivu, a tak dále a tak dále. Bavíme se o tom, jak se změnil způsob koučování, příprava nebo brankářský styl. Probíráme, jak jsou teď hráči mnohem větší a silnější. A tohle všechno je bezesporu pravda. Nic z toho ale neznamená, že by se změnil samotný hokej.

Když se dnes podíváme na staré fotografie hráčů z prvních ligo-
vých let, na jejich dozadu ulíznuté vlasy a vlněné svetry, snadno zapomeneme, že i oni byli něčími hrdiny. Přesně těmi ale byli. Stejně jako jsou Pavel Dacjuk nebo Steve Stamkos idoly některých dnešních dětí. Hrávali stejnou hru, se stejným nadšením a stejným způsobem uchvacovali fanoušky.

Tihle chlapíci z černobílých fotografií nebo starých zrnitých záběrů se ani trochu nelišili od těch, které v NHL vidáme dnes. Jasně že teď jsou všichni hráči v průměru vyšší. Ale vyšší nikdy neznamenalo lepší. Kdybyste mezi nejproduktivnějšími hráči ligy chtěli najít nějakého hokejistu menšího vzrůstu, rozhodně byste se nemuseli nijak extra namáhat. A jasně že je hokej dnes rychlejší, než byl kdykoli předtím. Ale ani rychlejší neznamená lepší. Nebo alespoň ne doslovně. Vždycky tu byli Guyové Lafleurové, Glennové Andersonové nebo Alexové Ovečkinové, kteří vás dokázali svou ryzí rychlostí naprosto zničit. Můžu vám ale vyjmenovat hned několik hráčů, kteří

sice nebyli tak dobrými bruslaři, přesto nastříleli mnohem víc gólů než kdokoli ze jmenované trojice.

Co se houževnatosti týče, jak se dozvíte v následujících kapitolách, některé z věcí, které se děly před těmi devětadevadesáti lety, by donutily Broad Street Bullies¹ červenat se. Hokej je rychlý, drsný a tvrdý. Ale ani to, že budete rychlejší, drsnější a tvrdší, z vás nutně lepší hráče neudělá. Byl jsem v týmu, který dokázal vyhrát zápas proti soupeři, v jehož kabině seděli mnohem talentovanější hráči, než jsme byli my. Takové věci se stávají. Některé týmy sice vypadají skvěle na papíře, ale na ledě prostě nefungují. Stál jsem samozřejmě i na téhle straně.

Děje se to zčásti proto, že nikdo úplně přesně neví, co dělá hokej hokejem. Není to jen o pravidlech. Ta se mění. Není to o výstroji. Všichni víme, že ta je dnes úplně jiná. (Ale člověka pobaví představa Bobbyho Hulla, jak napřáhne ke golfáku s jednou z těch kompozitek, jaké používá Shea Weber, nebo superrychlého démona Howieho Morenze, jak se prohání v ultralehkých bauerkách, jaké nosí Taylor Hall.) Hokej dělá tou nejúžasnější hrou něco úplně jiného. Něco, na co se nedá jen tak ukázat prstem. Trenéři a generální manažeři by byli neporazitelní, kdyby přesně věděli, co kromě pouhého seznamu jmen na papíře tvoří tým. I taková jména jako Scotty Bowman nebo Pat Quinn zažila své prohry. Pravdou je, že skutečná hodnota není zachycena ve statistikách. Je ukryta v příbězích.

Myslím, že část tajemství, co dělá tuhle hru tak skvělou, můžeme nalézt u předchůdce dnešní NHL – u první profesionální ligy, která byla založena, ze všech míst na celém světě, v severním Michiganu, ve městě jménem Houghton. Opravdu je tomu tak. Ač

---

1 Přezdívka Philadelphia Flyers v 70. letech.

je hokej odjakživa považován za kanadský sport, první profesionální liga vznikla ve Spojených státech – i když ji založil Kanadán, zubař Jack Gibson.

Gibson býval skvělým hokejistou, jenže poté, co jeho tým vyhrál nižší provinční ligu a každý z hráčů převzal od starosty ontarijského města Berlína, dnešního Kitcheneru, desetidolarovou zlatou minci, dostal od jedné z nejsilnějších a nejvlivnějších hokejových organizací v zemi – od Ontario Hockey Association (OHA) – doživotní zákaz. Bylo to totiž považováno za prohřešek proti duchu amatérismu. Pokud by tedy Gibson býval ještě někdy chtěl hrát hokej, rozhodně to nemohlo být v Kanadě.

Když dokončil zubařskou školu, přestěhoval se Gibson do Houghtonu, dělnického města plného horníků těžících měď, kteří na hokeji milovali právě jeho tvrdost. Lidé Houghton pro jeho dlouhé a kruté zimy nazývali „americkou Kanadou“. Jednoho dne si mladý reportér všiml v čekárně Gibsonovy ordinace pořadače s několika starými články zachycujícími zubařovu hokejovou kariéru. Následně se pár místním obchodníkům podařilo Gibsona přesvědčit, aby se stal kapitánem profesionálního týmu – Portage Lakes. Také další města v okolí Houghtonu postavila své hokejové týmy, které pak v sezoně 1904/05 společně vytvořily International Hockey League (IHL). I když OHA zakázala kanadským klubům, aby IHL hrály, tým ze Sault Ste. Marie to udělal. A zápas začal.

Postavit se Portage Lakes rozhodně nemohla být sranda. Hrál se sedm na sedm, šedesát minut s desetiminutovou přestávkou v poločase. Střídalo se pouze v případě, že byl někdo knokautován. Sekání nebylo považováno za sekání. Tedy pokud jste nezasáhli soupeře nad koleny. Brankáři směli chytat pouze vestoje, což pro ně možná bylo dobře, protože na hlavách neměli masky. V první

sezoně Lakes v 25 utkáních nastříleli soupeřům 258 gólů, tedy více než deset za zápas, a inkasovali pouze 49.

V roce 1904 vyzval Gibsonův tým jak vítěze Stanley Cupu z roku 1902, tým z elitní AAA Little Men of Iron z Montrealu, tak Ottawa Silver Seven, kteří Pohár vyhráli v letech 1903 a 1904. Oba týmy odmítly. Ve stejném roce ale došlo v bojích o Stanley Cup mezi Ottawou a Montreal Wanderers k neshodám mezi majiteli klubů kvůli zápasu, který skončil remízou, a Wanderers z play-off odstoupili. Těhle příležitosti se chopil John Gibson a vyzval Wanderers k dvojzápasovému „mistrovství světa“. Ani si neškrtli. V březnu roku 1904 rozstřílelo malé hrdé hornické městečko na severu Michiganu Montreal Wanderers 8:4 a 9:2.

Někteří z těch nejlepších kanadských hokejistů hráli ve Spojených státech, protože tam oficiálně pobírali plat. Samozřejmě že někteří hráči byli tajně upláćeni, aby zůstali v Kanadě, ale až teprve od roku 1906 směli v Eastern Canada Amateur Hockey Association hrát profesionálové, což otevřelo profesionálnímu hokeji dveře. V tomtéž roce tak Lakes přišli o svého brankáře Rileyho Herna, který přestoupil do Montreal Wanderers. Později s nimi vyhrál tři Stanley Cupy. Do IHL přicházelo stále méně a méně kanadských hráčů, soutěž začala strádat a nakonec v důsledku nedostatku talentů zanikla. V roce 1909 se Jack Gibson sbalil a přestěhoval svou ordinaci do Calgary.

Přestože IHL neměla dlouhého trvání, dokázala přesně postihnout, co je na hokeji tak kouzelného. Dala dohromady bandu chlapů, které zajímalo, jak si povedou v porovnání s těmi nejlepšími možnými soupeři. Skutečnost, že byla pravidla ohledně profesionalismu poměrně brzy po jejím vzniku změněna, byla jasným znamením toho, že se IHL vydala na správnou cestu. Přece jen to, že si

necháváte za hraní hokeje platit, neznamená, že ho máte rádi méně. Vlastně jej díky tomu můžete milovat ještě víc.

Portage Lakes se hrozně moc snažili najít novou výzvu. Museli zaklepat na spoustu dveří, aby prokázali, že jsou nejlepší na světě. Dnes vede na vrchol hokejového světa pouze jediná cesta a ta je považována za jednu nejstrastiplnějších cest k vrcholu ve všech velkých sportech – čítá osmadvacet zápasů odehraných s extrémním nasazením. Ve finále Stanley Cupu 2013 nastoupil Patrice Bergeron se zlomeným žebrem, vykloubeným ramenem, natrženým svalem a propíchnutou plící, a to i přesto, že mu nikdo nezaplatil, aby v tomto stavu hrál. Po posledním zápase se pak postavil do řady, aby si potrásl rukou s těmi, kdo mu všechnu tu bolest způsobili.

Připomnělo mi to charakter úplně prvních profesionálních hráčů. Oni tu hru nemilovali proto, že byli profesionály, ale stali se profesionály proto, že tu hru milovali. To je to, co dělá hokej výjimečným. A nedokážu si představit, že by se to někdy změnilo.

Nemyslím si, že bych se nějak extra lišil od toho malého chlapce, jímž jsem býval. Chlapce, který byl naprosto fascinován příběhy všech těch odhodlaných mužů z malých měst, již si podmanili svět a otiskli do něj svou stopu. A nemyslím si ani, že bych se byl tehdy lišil od nějakého jiného dítěte, které bydlelo ve stejné ulici nebo na druhé straně města. Všichni milujeme příběhy a všichni jsme se jimi nechali utvářet.

V tomto roce slaví liga devětadevadesát let od svého založení. A pro mě je 99 mimořádným číslem. Nejen proto, že jsem je nosil na dresu. Také proto, že kdosi přede mnou nosil 9. Když jsem byl malý, nechtěl jsem nic jiného než být jako Gordie Howe. On to měl stejně. Vzhlížel k hráčům, kteří tu byli před ním, a vím, že stejně to měli i ti, kteří přišli po mně. Bez oněch příběhů bych nikdy nemohl být tím hráčem, jakým jsem byl, a NHL by se nikdy nestala tou ligou, jakou

je teď. Loni v červnu jsme všichni stanuli tváří v tvář tomu, co hokejová historie znamená, protože tehdy byl dopsán jeden z největších hokejových příběhů. Poté co nás navždy opustil Gordie Howe, se lidé po celém světě zastavili, aby si znovu uvědomili, jak důležitý pro ně byl. Zúčastnil jsem se posledního rozloučení a potkal jsem tam lidi, kteří kvůli němu přiletěli z Ruska, z Finska, nebo dokonce z Francie. Gordie Howe hrával tuhle hru dávno předtím, než se z ní stal mezinárodní sport, ale tam, v Joe Louis Areně v Detroitu, jsem na vlastní oči viděl, že jeho odkaz bude žít všude, kde se hokej hraje.

Nemyslím, že by se někdy v budoucnu objevil někdo, kdo by byl lepším vyslancem této hry, nebo někdo, kdo by lépe vystihoval přezdívku Mr. Hockey. Gordie měl v sobě všechno to, proč hokej milujeme a proč mu tolik fandíme. Naše milovaná hra je vznešená, ale tvrdá, plná nezlomné odvahy a obrovské pokory. Právě takovou je ve své nejčistší podobě, za všech okolností. A přesně takový byl i Gordie. Na pohřbu se sešli lidé, kteří byli pyšní na jizvy, které jim udělal, ale také spousta dalších, s jejich vlastními příběhy o neskonale laskavosti, jíž Mr. Hockey oplýval.

Tou nejlepší vzpomínkou, kterou mám na Gordieho Howea já, je naše úplně první setkání. Byl jsem tehdy ještě dítě a on byl mnohem větší, než jsem si vůbec dokázal představit. Vyprávěl jsem o tom pak všem svým přátelům a vyprávím to i dnes. Je to, jako když sledujete bandu kluků, jak hrají na ulici hokej nebo se snaží napodobit nájezdy, které viděli v sobotu večer. Příběhy jsou pro hokej stejně důležité jako led a puk.

Představte si, že byste byli hokejovým fanouškem, který nikdy neslyšel o jménech, jako jsou, řekněme, Mario Lemieux nebo Bobby Orr, Jean Béliveau nebo Bobby Hull. Trochu by to zavánělo tím, že o téhle hře vlastně vůbec nic nevíte. Musíme jim být vděční za to,

jak tuhle hru změnili. A stejné zásluhy mají i ti, kteří přišli před nimi. Ti, kteří hráli hokej před devětadevadesáti lety.

Tato kniha je poděkováním lidem, kteří položili základy hokeje, ať už jsou to Gibson, nebo bratři Patrickové, také Howiemu Morenzovi, první hokejové hvězdě, všem dalším hvězdným hráčům z celého světa, kteří tuhle ligu rozzářili ještě víc, a samozřejmě i těm ze třetích a čtvrtých lajn, protože i oni sehráli svou klíčovou roli.

Kapitola první

PRVNÍ HOKEJOVÁ HVĚZDA

Když mi bylo čtrnáct nebo patnáct, vyrazil jsem do Toronta do Canadian National Exhibition Stadium, zaplatil dolar, koukl na zápas Blue Jays a poté se procházel Hokejovou síní slávy a dlouhé hodiny zíral na všechny ty věci. Moji přátelé se ptávali: „Zase jedeš do Síně slávy?“

Já odpovídal: „Jo.“

A oni na to: „Vždyť je tam totéž co minulý týden.“

Právě v tom to bylo. Díval jsem se na hokejku Howieho Morenza a říkal si: „Jak s tímhle mohl nastřílet tolik gólů?“ Byla tak rovná a těžká! U některých starých hokejek se dal dokonce najít hřebík, kterým byla čepel přichycena k shaftu. Jako dítě jsem vůbec nedokázal pochopit, že se všechno toliklišilo od výstroje, kterou jsem používal já.

V době, kdy jsem nastupoval v NHL, jsem hrával s těmi nejlepšími hokejkami, které byly k dostání. Když se na ně podívají dnešní děti, musejí se divit, jak jsme s takovým krámem mohli vůbec hrát. Koukněte se na to takhle: kdybyste vzali jakoukoli dnešní

brankářskou hokejku, byla by moje tehdejší dřevěná titanka dvakrát tak těžká.

V mojí éře jsme já a Mike Bossy byli dvěma hráči s nejtvrďšími a nejtěžšími hokejkami v celé lize. Ve skutečnosti jsme oba dva hráli poměrně dlouhou dobu s prakticky stejnými holemi. Možná jsme ani jeden neměli tu nejtvrďší ránu, ale rozhodně jsme oba přesně věděli, kam puk poletí. Fanoušci si určitě budou pamatovat způsob, jakým dokázali Bossy nebo Guy Lafleur z rychlého protiútku v plné rychlosti napřáhnout ke golfáku. Já to dělával stejně. S takhle neohebnou hokejkou jste se prostě museli napřáhnout, abyste vůbec mohli tvrdě vystřelit.

S dnešními měkkými holemi potřebují hráči k rychlé střele mnohem méně času. Z vlastní zkušenosti můžu říct, že k nejpodstatnější změně došlo mezi lety 1987 a 1997, a to proto, že na pořádný nápráh na golfák nebylo tolik prostoru. Jedním z prvních hráčů, kteří začali střílet zápěstím, aby nachytali brankáře na švestkách, byl Mark Messier. Pamatuji si, jak tenhle kousek Owen Nolan provedl při All-Star Game v roce 1977 Dominiku Haškovi – i když ten se rozhodně nesnažil brankáře nachytat. Ve skutečnosti dopředu ukázal do rohu, do kterého měl v úmyslu zamířit, a přesto Haška překonal. Ale tak to velcí silní hráči mají. V dnešní době všichni používají měkké hole a naznačení, aby brankáře zmátli, a ten tak špatně přečetl úhel. Třeba takový Phil Kessel používá hokejku skoro jako luk. Dneska už uvidíte golfák prakticky jen v situacích, kdy má obránce čas pořádně napřáhnout na modré. A není žádným překvapením, že nejtvrďší rány dokážou vystřelit hráči s nejtvrďšími holemi. Třeba takový Shea Weber, Zdeno Chára nebo Brent Burns používají hokejky, které by většina ostatních nedokázala ani ohnout.

V roce 1989 za mnou přišel můj dobrý kamarád Jim Easton a řekl mi: „Wayne, vyrobili jsme perfektní hokejku přesně pro tebe!

Určitě si ji zamiluješ. Podařilo se nám vytvořit kousek s naprosto stejnou flexí, jakou máš rád, ale váží jenom třetinu.“ Byla to hliníková hůl složená ze dvou kusů. Opravdu jsem ji miloval. Byla pořád dost tvrdá, takže puk při golfáku z čepele vystřelil jako z děla, ale byla tak lehoučká, že veškerá její váha spočívala v čepeli, takže jste lépe cítili puk.

Říkal jsem si: „Tak fajn. To nezní špatně.“ Protože věřte nebo ne, jako dítě jsem používal jenom lehkou hůl. Otec mi vždycky říkal: „Musíš hrát s lehkou hokejkou.“

Svou dřevěnou hokejku jsem si zakulacoval, takže vypadala spíš jako lakrosová hůl. Dělával to i Paul Coffey. Bylo mnohem snazší ji popustit v ruce a také to bylo mnohem pohodlnější. Easton mi vyrobil hokejku, která měla potřebnou tvrdost a zakulacený shaft, ale byla mnohem lehčí. Když jsem ji poprvé použil, pomyslel jsem si: „Bomba! Kde jsi byla celý můj život?“

V L.A. mi balil hokejky kustod Peter Millar. Spousta lidí si špunt vytváří z izolačky, ale já měl radši špunty předvyrobené. Každá hokejka byla datována. Takže jestli si myslíte, že vlastníte některou z mých hraných holí, podívejte se na její konec, bude tam fixou napsané datum. Od té doby jsem tedy začal používat hliníkové eastonky složené ze dvou částí. Peter vždycky nejdřív obalil čepel, nahřál ji, zastrčil do násady, nasadil špunt a napsal datum.

Tehdy používalo hliníkové hole ze dvou kusů jen pár hráčů, takže když jsem začal hrát s eastonkou, změnil se i hokej, protože mě spousta hráčů následovala. Nikdy jsem nepoužíval jednoduté kompozitky, na které tolik spoléhají dnešní hokejisté. Kdybyste jim dneska ukázali tehdejší hliníkovou hůl, podívali by se na ni a zeptali se: „Co to sakra je?“ Nevýčítám jim to, protože naprosto stejným způsobem jsem se já jako dítě díval na hokejky Howieho Morenze.